

Силабус
освітньої компоненти
«Українська мова та академічне письмо»
2026-2027 навчальний рік

Освітньо-професійна програма: Середня освіта (Фізика та астрономія)

Спеціальність: А4.08 Середня освіта (Фізика та астрономія)

Галузь знань: А Освіта

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Викладач:	Ольга СОПІНА
Посилання на сайт:	https://bdpu.org.ua/teachers/sopina-syenicheva-olga-anatoliyivna/
Контактний тел.:	(050) 640-40-05
Е-mail викладача:	senichevaolga76@gmail.com
Графік консультацій:	вівторок: 13.00–14.20

Обсяг курсу на поточний навчальний рік:

<i>Кількість кредитів / годин</i>	<i>Лекції</i>	<i>Практичні/семінарські /лабораторні заняття</i>	<i>Самостійна робота</i>	<i>Звітність</i>
3 / 90	12	12	66	залік

Семестр: 1-й.

Мова навчання: українська.

Ключові слова: українська мова, граматика української мови, мовна і комунікативна компетентність, науковий стиль, мовні норми, мовні засоби, культура мови, науковий дискурс, академічне письмо.

Мета курсу: формування та розвиток академічної мовної і комунікативної компетентностей здобувачів вищої освіти, необхідних для ефективної професійної комунікації державною мовою, сприйняття й створення фахових та академічних текстів, коректного використання наукової термінології, добору комунікативно доцільних мовних засобів, а також підготовки, оформлення та презентації результатів наукової діяльності відповідно до норм академічного письма.

Предмет курсу: мовні засоби, норми й особливості професійної та наукової комунікації українською мовою, принципи створення, редагування, оформлення та презентації академічних і фахових текстів, особливості використання наукової термінології та дотримання норм академічної доброчесності й професійної етики.

Компетентності та програмні результати навчання здобувачів вищої освіти:

<i>Компетентності (загальні, фахові):</i>	
ЗК-1	Здатність вільно спілкуватися українською мовою усно і письмово з питань професійної діяльності, зрозуміло і недвозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію зі складних тем.
ЗК-4	Здатність застосовувати сучасні цифрові інструменти і технології, створювати цифровий контент, захищати інформацію в освітній і професійній діяльності.
ЗК-8	Здатність жити і працювати в мультикультурному та мультилінгвальному середовищі, поважати різноманітність і полікультурність суспільства, розвивати й застосовувати власні ідеї у професійній діяльності, усвідомлюючи свою роль у суспільстві в різних контекстах і ситуаціях.
ФК-6	Здатність здійснювати професійну комунікацію та педагогічну взаємодію з учасниками освітнього процесу; створювати безпечне й інклюзивне освітнє середовище, організовувати командну роботу, здійснювати класне керівництво, підтримувати особистісний, соціальний та психоемоційний розвиток учнів.
<i>Програмні результати навчання:</i>	
ПРН-1	Застосовує українську мову для професійної комунікації, аргументованого обговорення фахових проблем і представлення результатів освітньої, дослідницької та професійної діяльності у галузі фізики та астрономії.
ПРН-7	Здійснює пошук, критичний аналіз, оцінювання та інтерпретацію інформації з різних джерел; використовує цифрові технології, електронні освітні ресурси та інструменти наукової комунікації в освітній, дослідницькій і професійній діяльності.
ПРН-8	Здійснює професійну комунікацію та педагогічну взаємодію з учнями, батьками, колегами та іншими учасниками освітнього процесу; створює безпечне, інклюзивне та мотивувальне освітнє середовище, зокрема на постконфліктних/деокупованих територіях; організовує командну взаємодію та сприяє особистісному, соціальному й психоемоційному розвитку учнів.

Зміст курсу:

Змістовий модуль 1. Українська мова у професійній та науковій комунікації

Тема 1 Українська мова як засіб професійної та наукової комунікації. Предмет, мета і завдання дисципліни. Українська мова як державна та засіб професійної й наукової комунікації.

Тема 2. Мовні норми сучасної української літературної мови. Мовна, мовленнєва та комунікативна компетентності фахівця. Комунікативні ознаки культури мовлення.

Змістовий модуль 2. Функціональні стилі сучасної української літературної мови

Тема 3. Фахова мова та культура професійного спілкування. Особливості професійної комунікації.

Тема 4. Функціональні стилі сучасної української літературної мови. Українська наукова та фізична термінологія: поняття терміна, його ознаки та функції. Професійний етикет і культура мовлення.

Змістовий модуль 3. Структура й мовностилістичні особливості наукових текстів і жанрів

Тема 5. Науковий текст і жанри академічного письма. Науковий текст, його структура, логіка, цілісність і зв'язність. Мовні засоби наукового стилю та особливості професійного наукового викладу думки.

Тема 6. Основні жанри академічного письма: тези, анотація, реферат, наукова стаття, рецензія, наукова доповідь. Формулювання висновків і представлення результатів дослідження.

Змістовий модуль 4. Академічна доброчесність і культура наукового тексту

Тема 7. Академічна доброчесність і культура наукового тексту. Авторство, плагіат і самоплагіат. Цитування та використання наукових джерел. Бібліографічні посилання й оформлення списку використаних джерел.

Тема 8. Редагування академічного тексту: мовний, стилістичний, логічний і структурний аспекти. Типові помилки в наукових текстах та засоби їх виявлення й виправлення. Цифрові ресурси для підготовки академічних текстів.

Змістовий модуль 5. Особливості усного професійного й наукового мовлення

Тема 9. Усна професійна та наукова комунікація: форми, функції та особливості. Публічний виступ і наукова доповідь: структура, етапи підготовки та мовні засоби аргументації й переконання. Дискусія, наукова полеміка та обговорення результатів дослідження.

Тема 10. Культура мовленнєвої поведінки та професійний етикет у ситуаціях усної наукової комунікації.

Змістовий модуль 6. Засоби представлення наукової та професійної інформації

Тема 11. Презентація як засіб представлення наукової та професійної інформації. Структура і принципи підготовки наукової презентації. Мовне та візуальне оформлення презентації результатів фізичного дослідження. Таблиці, графіки, схеми та інші засоби візуалізації наукової інформації.

Тема 12. Вербальні та невербальні засоби ефективного публічного виступу.

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Українська мова у професійній та науковій комунікації												
Тема 1 Українська мова як засіб професійної та наукової комунікації.	9	-	2	-	-	7	7	1	-	-	-	6
Тема 2. Мовні норми сучасної української літературної мови.	6	2	-	-	-	4	8	-	-	-	-	8
Разом за ЗМ №1:	15	2	2	-	-	11	15	1	-	-	-	14
Змістовий модуль 2. Функціональні стилі сучасної української літературної мови												
Тема 3. Фахова мова та культура професійного спілкування.	6	2	-	-	-	4	7	1	-	-	-	6
Тема 4. Функціональні стилі сучасної української літературної мови.	9	-	2	-	-	7	8	-	-	-	-	8
Разом за ЗМ №2:	15	2	2	-	-	11	15	1	-	-	-	14
Модуль 2												
Змістовий модуль 3. Структура й мовнотипістичні особливості наукових текстів і жанрів												
Тема 5. Науковий текст і жанри академічного письма.	6	2	-	-	-	4	8	1	-	-	-	7
Тема 6. Основні жанри академічного письма.	9	-	2	-	-	7	7	-	-	-	-	7
Разом за ЗМ №3:	15	2	2	-	-	11	15	1	-	-	-	14
Змістовий модуль 4. Академічна доброчесність і культура наукового тексту												
Тема 7. Академічна доброчесність і культура наукового тексту.	6	2	-	-	-	4	7	1	-	-	-	6
Тема 8. Редагування академічного тексту: мовний.	9	-	2	-	-	7	8	-	-	-	-	8

стилістичний, логічний і структурний аспекти.												
<i>Разом за ЗМ №4:</i>	<i>15</i>	<i>2</i>	<i>2</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>11</i>	<i>15</i>	<i>1</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>14</i>
Модуль 3												
Змістовий модуль 5. Особливості усного професійного й наукового мовлення												
Тема 9. Усна професійна та наукова комунікація.	6	2	-	-	-	4	7	1	-	-	-	6
Тема 10. Культура мовленнєвої поведінки та професійний етикет у ситуаціях усної наукової комунікації.	9	-	2	-	-	7	8	-	-	-	-	8
<i>Разом за ЗМ №5:</i>	<i>15</i>	<i>2</i>	<i>2</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>11</i>	<i>15</i>	<i>1</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>14</i>
Змістовий модуль 6. Засоби представлення наукової та професійної інформації												
Тема 11. Презентація як засіб представлення наукової та професійної інформації.	6	2	-	-	-	4	7	1	-	-	-	6
Тема 12. Вербальні та невербальні засоби ефективного публічного виступу.	9	-	2	-	-	7	8	-	-	-	-	8
<i>Разом за ЗМ №6:</i>	<i>15</i>	<i>2</i>	<i>2</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>11</i>	<i>15</i>	<i>1</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>14</i>
УСЬОГО:	90	12	12	-	-	66	90	6	-	-	-	84

Методи навчання:

- методи стимулювання й організації навчально-пізнавальної діяльності здобувачів: словесні (розповідь, пояснення, бесіда, лекція), наочні (ілюстрації, презентації), практичні (вправи, диктант, аналіз текстів, конструювання і реконструювання словоформ, виправлення граматичних і стилістичних помилок), методи активного навчання (вирішення ситуаційних задач (кейсів), ділові ігри; робота в малих групах, навчальна дискусія); методи контролю і самоконтролю з використанням засобів дистанційного навчання (online відеоконференції і консультації на платформі (Zoom) та месенджерів (Viber, Whats App);
- пояснювально-ілюстративний; частково-пошуковий (евристичний); проблемний виклад навчального матеріалу; опитування, самостійна робота з електронним навчально-методичним комплексом та інформаційними джерелами.

Політика курсу (особливості проведення навчальних занять): обов'язкове дотримання академічної доброчесності студентами («Кодекс доброчесності університетської спільноти Бердянського державного педагогічного університету» (https://bdpu.org.ua/wp-content/uploads/2025/11/kodeks_dobrochesnosti_universytetskoyi_spilnoty_bdpu1.pdf), а саме: самостійне виконання всіх видів робіт, завдань, форм контролю, передбачених робочою програмою даної освітньої компоненти; посилаючись на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Політика використання штучного інтелекту визначається положенням БДПУ (https://bdpu.org.ua/wp-content/uploads/2025/09/polityka_vykorystannya_shtuchnogo_intelektu_v_osvitnomu_proczeni_berdyanskogo.pdf), зокрема при підготовці до практичних занять дозволено часткове використання ШІ для структурування матеріалу, підготовки презентацій, перекладання джерел з інших мов; забороняється копіювання й генерація неправдивих фактів,

академічний плагіат, фальсифікація і фабрикація даних, списування; забороняється використовувати здобувачами освіти в контрольованому середовищі під час проведення екзамену. Якщо в ході освітньої діяльності здобувач використовує інтернет-ресурси, штучний інтелект або інші джерела інформації, він має про це обов'язково вказувати (наводити відповідні посилання).

Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність:

- технічне (комп'ютер Acer Aspire 5 A515-58P-379M, мультимедійний проектор Optima GT 1080e, екран/інтерактивна дошка);
- програмне (Microsoft Office: Power Point, Word, віртуальне навчальне середовище Moodle університету, що містить навчально-методичний комплекс освітньої компоненти, Інституційний репозитарій БДПУ, інтерактивні онлайн платформи і платформа ZOOM); наочність (презентації у форматі Power Point).

Система оцінювання та вимоги: за весь курс здобувач отримує максимум **100 балів** (підсумкова оцінка). До їх складу входять: **60 балів** – поточний контроль успішності на практичних заняттях, **40 балів** – самостійна робота.

Таблиця 1. Максимальна вага поточного й підсумкового контролю (у балах)

Вид контролю	Максимальна вага поточного й підсумкового контролю в балах	Підсумкова оцінка
Поточний контроль		100
Практичні заняття	60	
Самостійна робота	40	

Розподіл набраних здобувачем балів під час практичних занять:

Оцінювання здобувачів відбувається за шкалою 1-7 балів:

- 1 = F (критично низький рівень),
- 2 = FX (незадовільно з можливістю перескладання),
- 3 = E (задовільно),
- 4 = D (задовільно+),
- 5 = C (добре),
- 6 = B (добре+),
- 7 = A (відмінно).

Здобувач отримує оцінки за роботу на кожному практичному занятті плюс за виконання завдань із самостійної роботи.

Формула переведення балів за практичні заняття:

$N_{\text{практ}} = (A \div B) \times 60$, де: **Nпракт** = остаточні бали за практичні заняття,

A = сума всіх балів, отриманих здобувачем на практичних заняттях,

B = максимально можлива сума балів на практичних заняттях,

40 = максимальна кількість балів, що зараховується за практичні заняття згідно з таблицею розподілу.

Формула переведення балів за самостійну роботу:

$N_{\text{сам}} = (C \div D) \times 40$, де: **Nсам** = остаточні бали за самостійну роботу,

C = сума всіх балів, отриманих здобувачем за самостійну роботу,

D = максимально можлива сума балів за самостійну роботу (56 балів),

40 = максимальна кількість балів, що зараховується за самостійну роботу згідно з таблицею розподілу.

Таблиця 2. Внутрішня університетська шкала оцінювання

Оцінка за університетською шкалою	Оцінка за шкалою ECTS
90 – 100	A
78 – 89	B
65 – 77	C
58 – 64	D

«Львівської політехніки», 2012. 204 с.

14. Мацько Л. І. Українська наукова мова (теорія і практика): навч. посіб. Тернопіль: Підручники і посібники, 2011. 272 с.

15. Мозговий В. І. Українська мова у професійному спілкуванні: модул. курс :навч. посіб. для студентів вузів. 4-те вид. Київ : Центр учбової літ., 2019. 592 с.

16. Основи культури наукового мовлення: навч.-метод. посіб. / уклад. І. М. Плотницька, О. П. Левченко, З. Ф. Кудрявцева / за заг. ред. І. М. Плотницької. Київ: НАДУ, 2011. 80 с.

17. Пентилюк М. та ін. Ділове спілкування та культура мовлення : навч. посібник. Київ : Центр учбової літ., 2019. 220 с.

18. Підгурська В. Ю., Голубовська І. В. Українська мова за професійним спрямуванням: навч. посібник. Житомир: Вид-во ЖДУ імені Івана Франка, 2022. 192 с.
<https://eprints.zu.edu.ua/33841/1/Pidgurska.pdf>.

19. Семенов О. М. Культура наукової української мови: навч. посіб. Київ: ВЦ «Академія», 2010. 216 с.

20. Шевчук С. В. Українська мова за професійним спрямуванням: підручник. Київ.: Алерта, 2023. 696 с.

21. Шестакова С.О. Українська мова за професійним спрямуванням. Навчально-методичний посібник для студентів 1-2 курсів усіх спеціальностей денної та заочної форм навчання. Суми, 2020. 122 с.

22. Яхонтова Т. В. Лінгвістична генетика наукової комунікації: монографія. Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка, 2009. 420 с.

Інтернет-ресурси:

- Академічний тлумачний словник української мови: в 11 т. <http://sum.in.ua/>.
- Бібліотека БДПУ. <http://catalog.bdpu.org/cgi-bin/wfinder.cgi>.
- Велика електронна бібліотека. <http://www.big-library.info/>.
- Культура писемного ділового мовлення. <http://www.linguistika.com.ua>.
- Лінгвістичний портал MOVA.info. Київ. нац. ун-т імені Тараса Шевченка, Ін-т філології. <http://www.mova.info/>.
- Лінгвістичний форум. <http://lingvoforum.net/>.
- Національна бібліотека України імені Вернадського. <http://nbuv.gov.ua>.
- Орфографічний словник української мови. <http://www.slovnyk.ua/>.
- Український правопис 2019 р.
<https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/05062019-onovlpravo.pdf>.
- АБВУ Lingvo: (LingvoOnline – безкоштовний онлайн-словник. Лінгвістичний портал [Електронний ресурс] / Донецький лінгвістичний портал. <http://www.mova.dn.ua/>.
- <http://chak-chy-pravylno-mu-hovorymo.wikidot.com/>.
- <http://novamova.com.ua>.
- <http://www.kulturamovy.org.ua/>.
- <http://www.mova.info>.